

Universiteit Utrecht pre-master Interculturele Communicatie

Leesgedrag en culturele waarden rond rolverdeling binnen het gezin en arbeidsmarkt

Een onderzoek naar de leesattitudes van leerlingen uit het voortgezet onderwijs in relatie tot hun attitude ten aanzien van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen binnen het gezin en arbeidsmarkt.

Maike Aans
Studentnummer: 3837165
Begeleiding:
dr. A. El Aissati
13-4-2016

Voorwoord

Dit eindwerkstuk is geschreven ter afronding van de pre-master Interculturele Communicatie aan de Universiteit Utrecht. In een periode van tien weken heb ik getracht een onderzoek op te stellen en uit te voeren naar het leesgedrag en de culturele waarden van jongeren rondom rolverdeling tussen mannen en vrouwen. Zonder de altijd opbouwende en zeer waardevolle kritiek van mijn begeleider, dr. A. El Aissati, was het afronden van dit werkstuk waarschijnlijk een stuk ingewikkelder geweest. Daarnaast heeft dr. Y. Linders een helpende hand geboden bij het analyseren van de statistische data in SPSS. Zonder enige voorkennis van dit statistische programma leek het verwerken van de data een onmogelijke opgave, maar dankzij de geboden hulp bleek het eenvoudiger dan verwacht. Tevens heeft het commentaar van de tweede lezer van dit werkstuk, dr. R. Berkens, op mijn onderzoeksopzet, geleid tot een significante verbetering van het onderzoek. In de afrondende fase heeft mijn familie mij gesteund en gemotiveerd om het onderste uit de kan te halen. Bovengenoemde personen wil ik daarom bij deze hartelijk bedanken voor hun steun, motivatie, kritiek en begeleiding tijdens het schrijven van dit eindwerkstuk. Tot slot wil ik graag het Griffland College te Baarn bedanken voor hun medewerking aan mijn onderzoek.

Abstract

Een combinatie van factoren heeft geleid tot een behoefte om onderzoek te doen naar de relatie tussen leesgedrag en culturele waarden rondom rolverdeling tussen mannen en vrouwen in gezin en arbeidsmarkt. Allereerst heeft de literatuur laten zien dat er, ondanks stimulatie vanuit de overheid voor een egalitaire verdeling tussen mannen en vrouwen, een preferentie bestaat voor een traditionele rolverdeling bij jongeren. Daarnaast is gebleken dat deze culturele waarden invloed hebben op het leesgedrag van jongeren (Van Vliet, 1991). De (traditionele) denkbeelden van jongeren worden vertaald naar tekstpreferenties voor teksten waarin deze traditionele rolverdeling naar voren komt. De identificatietheorie van Van Vliet (1991) gaat er vanuit dat gelijkenissen tussen de lezer en het verhaal kunnen resulteren in een verhoging van het leesplezier- en frequentie. Dit kan vervolgens potentieel leiden tot een vertaling van deze denkbeelden naar het toekomstig handelen volgens deze denkbeelden (Ajzen, 1991; Stokmans, 2009). Hiermee wordt duidelijk dat een onderzoek gewenst is om deze relatie tussen de factoren bloot te leggen. Dit leidde voor dit onderzoek tot de volgende hoofdvraag:

‘In welke mate verklaart de houding van jongeren ten opzichte van de rolverdeling binnen het gezin en arbeidsmarkt de leesattitude van jongeren ten opzichte van fictieve teksten waarin een contrasterende rolverdeling binnen het gezin gepresenteerd wordt?’

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van vijf deelvragen, die ondersteund worden door drie hypothesen. Middels kwantitatief experimenteel onderzoek met opvolgend een statistische analyse van de data is getracht antwoord te geven op bovenstaande hoofdvraag. De doelgroep van dit onderzoek betreft leerlingen in de leeftijdscategorie 12 tot 15 jaar uit het voortgezet onderwijs. Aan de hand van twee teksten, waarin een contrasterende rolverdeling naar voren komt, is een vragenlijst opgesteld die is ingevuld door 72 respondenten.

De belangrijkste resultaten en conclusies die naar voren zijn gekomen in dit onderzoek zijn dat jongeren op bepaalde onderdelen rond rolverdeling traditionele denkbeelden hebben. Betreffende de toekomstverwachtingen van jongeren omtrent rolverdeling tussen mannen en vrouwen in hun latere leven, zijn de jongeren minder traditioneel. Meisjes blijken een significant geëmancipeerder beeld over rolverdeling te hebben dan jongens. Dit vertaalt zich ook in de tekstpreferenties van de jongeren. Het blijkt dat er een significante negatieve correlatie waarneembaar is tussen de attitude van meisjes rondom rolverdeling en tekstattitude, waaruit gesteld kan worden; hoe meer geëmancipeerd meisjes denken, hoe leuker ze de tekst waarin dit beeld wordt bevestigd vinden. Wanneer de Theory of Planned Behaviour (Ajzen, 1991) wordt gevolgd, kan er verwacht worden dat deze preferenties zich gaan vertalen in handelingen die voortkomen uit de attitudes van de jongeren ten aanzien van rolverdeling.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Abstract	2
Inleiding	4
1. Theoretisch kader	6
Hoofd- en deelvragen.....	10
2. Methode	11
2.1. Materiaal.....	11
2.2. Onderzoekspopulatie	12
2.3. Analysemodel.....	13
3. Resultaten & Analyse	15
Beantwoording deelvragen	15
4. Conclusie	19
5. Discussie.....	21
Literatuurlijst.....	24
Bijlagen	27
Bijlage A: vragenlijsten tekst A en B	27

Inleiding

'Een slimme meid is op haar toekomst voorbereid', zo luidde de campagneslogan van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uit de beginjaren '90 om meisjes te motiveren een vak te leren om later in hun eigen levensonderhoud te kunnen voorzien en economisch onafhankelijk te zijn. Enkele decennia later is er op het gebied van onderwijs al veel veranderd na de overheids campagne. In een rapport dat is uitgebracht door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW, 2015) komt naar voren dat steeds meer meisjes studeren, én beter presteren dan jongens in het hoger onderwijs. Het rapport laat echter ook zien dat meisjes niet in staat zijn hun relatieve voorsprong in studiesucces te vertalen naar een succesvolle transitie op de arbeidsmarkt (Kuipers, 2014). Ook het Centraal Bureau voor Statistiek brengt cijfers naar buiten waaruit blijkt dat steeds meer vrouwen promoveren, maar toch minder verdienen en minder leidinggeven dan hun mannelijke collega's (CBS, 2016). De aanhoudende pogingen van de overheid om deze verschillen tussen mannen en vrouwen aan de kaak te stellen laten de maatschappelijke relevantie van de problematiek zien.

Als het gaat om prestatiebevordering in het onderwijs dan is een statement van het ministerie van OCW over het belang van lezen relevant (Plasterk, 2008). Onderzoek laat zien dat mensen die, ongeacht hun leeftijd, meer lezen dan anderen gemiddeld intelligenter zijn dan anderen. Stichting Lezen heeft onderzocht dat jongens minder lezen dan meisjes, én dat zij lezen minder leuk vinden dan meisjes (Broekhof & Broek-van-Sardes, 2013).

Ondanks het stimuleren vanuit overheid, het verhoogde leesplezier van meisjes en de betere schoolprestatie bestaat er nog steeds een hiaat in de vertaling naar de arbeidsmarkt als het gaat om de positie van jongens en meisjes/mannen en vrouwen. Een reden die hier aan ten grondslag zou kunnen liggen is het algemene denkbeeld dat jongeren hebben over de rolverdeling tussen mannen en vrouwen in het gezin en op de arbeidsmarkt in het licht van hun eigen toekomstperspectief. Youngworks, een onderzoeksbureau gericht op jongeren, heeft verklaard dat uit onderzoek onder 772 jongeren blijkt dat zowel jongens als meisjes verwachten dat meisjes later in het huishouden meer zullen gaan doen dan jongens. Het blijkt dat jongeren een traditioneler beeld hebben van hun toekomstperspectief, dan wat van hen verwacht wordt vanuit de overheid en maatschappij (Youngworks, 2010). Een interessante vraag is dan vervolgens of dit traditionele beeld ook gereflecteerd wordt en een rol speelt in de preferentie voor het lezen van bepaalde teksten door jongeren. De Theory of planned behavior (Ajzen, 1991) stelt dat ervaringen leiden tot verandering in handelen. Stokmans (2009) vertaalt dit naar: als mensen een tekst lezen die ze leuk vinden, zullen ze meer gaan lezen. Dit zou kunnen betekenen dat jongeren met een traditioneel beeld over rolverdeling, teksten waarin een traditioneel beeld naar voren komt leuker vinden én dat zij deze waarden overnemen in hun toekomstbeeld. Uit het onderhavige onderzoek zal moeten laten blijken of hier verbanden tussen gevonden kunnen worden. Specifiek focust dit onderzoek op de leesattitude en het leesplezier van leerlingen in Nederland die in klas 1 en 2 zitten van het voortgezet onderwijs. Het belangrijkste doel is het onderzoeken van de attitude van de leerlingen ten aanzien van het lezen van: een fictionele tekst (A) waarin sprake is van een

traditionele man-vrouwrolverdeling, en van een fictionele tekst (B) waarin de rolverdeling contrasterend is aan tekst A, zodat de vrouw een veel geëmancipeerder rol heeft en de man-vrouwrollen feitelijk zijn omgedraaid. Geprobeerd zal worden te achterhalen hoe leerlingen aankijken tegen de verschillende rolverdelingen en of en hoe dit van invloed is op hun leesattitude en leesplezier. Er wordt daarbij ook specifiek gekeken of en hoe de leesattitude en het leesplezier verschillen tussen jongens en meisjes.

In het eerste hoofdstuk van dit rapport is een theoretisch kader geformuleerd om de theorieën en begrippen te verduidelijken. Vervolgens laat hoofdstuk twee zien voor welke methode er is gekozen in dit onderzoek. Het derde hoofdstuk behandelt de resultaten, gekoppeld aan de deelvragen, die voortvloeien uit de analyses. In hoofdstuk vier wordt de conclusie beschreven aan de hand van de gestelde hypothesen en hoofdvraag. Tot slot komt in het vijfde hoofdstuk de discussie aan bod, waar een koppeling naar de theorie wordt gemaakt vanuit de resultaten en conclusies.

1. Theoretisch kader

Algemeen belang en maatschappelijk belang van lezen

'Lezen is een onmisbare vaardigheid in de samenleving' schreef minister Plasterk (OCW) in 2008 aan de Tweede Kamer. Uit de meta-analyse van Mol en Bus (2011) blijkt dat leerlingen die in hun vrije tijd fictie lezen gemiddeld hoger scoren op alle taal- en leesmaten dan leerlingen zonder deze leeservaring. Het onderzoek laat ook zien dat lezers intelligenter zijn dan niet-lezers.

Ondanks deze evidente voordelen blijkt dat er steeds minder gelezen wordt (PIRLS, 2006). Er zijn meerdere factoren die hiervoor verantwoordelijk gesteld kunnen worden, zoals de digitale revolutie, weinig aanbod in aantrekkelijke teksten en te weinig hulp bij het lezen (Nielen, Mol, Sikkema-de Jong & Bus, 2015).

Leesattitude en leesplezier

Naast de digitale revolutie, het geringe aanbod en te weinig hulp bij lezen, is er een andere factor die een rol speelt in het leesgedrag van jongeren, namelijk de leesattitude. Maar wat houdt het begrip leesattitude eigenlijk in? Het begrip leesattitude wordt door verschillende onderzoekers gedefinieerd (Stokmans, 2009; Stalpers, 2005).

Stokmans (2009) onderscheidt twee componenten binnen een leesattitude, namelijk de hedonistische en de utilitaire leesattitude. De eerstgenoemde component, ook wel leesplezier genoemd, geeft het daadwerkelijke plezier in lezen aan dat ervaren wordt, terwijl de utilitaire component het ervaren van lezen als nuttige bezigheid aangeeft. Zij stelt ook dat een leesattitude bepalend is voor het leesgedrag. Positieve ervaringen leiden tot een positieve kijk tegenover lezen en een stijging in de leesactiviteit. Deze uitspraak is gebaseerd op de Theory of Planned Behaviour (Ajzen, 1991). Deze theorie gaat er, kort gezegd, vanuit dat wanneer je positief tegen iets aan kijkt, je sneller geneigd bent dit gedrag daadwerkelijk uit te voeren en vice versa. Verder wordt verondersteld dat wanneer lezers plezier beleven aan een verhaal dit zowel de hedonistische als de utilitaire leesattitude zal bevorderen, maar wanneer een lezer een tekst alleen als leerzaam ervaart dan zal dit alleen de utilitaire leesattitude vergroten en niet het leesplezier. Verder blijkt dat meerdere variabelen, zoals etniciteit, leeftijd en opleiding, van invloed zijn op de leesattitude (Stokmans, 2009).

Stalpers (2005) gaat in op hoe attitudes worden gevormd: '*Voorts zijn attitudes gevormd door ervaringen, zoals eerdere leeservaringen in het onderwijs of de vrije tijd (directe ervaringen) of meer indirecte ervaringen, zoals leesbevorderende handelingen van ouders (waarderend spreken over boeken, kinderen meenemen naar de bibliotheek, boeken cadeau geven etc.) of anderen*' (Stalpers, 2005, p.14). Stalpers zegt hiermee dat van jongs af aan een houding/attitude wordt ontwikkeld, die stabiel blijft ten opzichte van lezen. Om ervoor te zorgen dat jongeren een positieve leesattitude verwerven en behouden, is het dus van belang om kinderen van jongs af aan te enthousiasmeren.

Genre & Gender

Uit onderzoek onder 123 scholen blijkt dat meisjes meer plezier ervaren in lezen dan jongens, en daarnaast ook vaker lezen dan jongens (Clark & Foster, 2005). De verschillen tussen de twee seksen zijn groot. Jongens hebben een negatievere houding (attitude) ten opzichte van lezen dan meisjes (Clark & Foster, 2005). De motivatie om te lezen is ook anders van aard. Het onderzoek laat zien dat jongens lezen ‘omdat het moet’, of omdat ze het zien als een middel om later makkelijker aan een baan te komen (de utilitaire attitude). Meisjes daarentegen zien lezen eerder als een mogelijkheid om even te ontspannen, om meer te leren over anderen en om plezier te hebben (de hedonistische attitude). Jongens en meisjes verschillen ook in hun voorkeur voor bepaalde genres. Uit het onderzoek van Clark & Foster (2005) blijkt dat zowel jongens als meisjes een voorkeur aangeven voor avonturenromans. Meisjes hebben echter een grotere voorkeur voor bijvoorbeeld realistische tienerromans of boeken die over dieren gaan. Jongens daarentegen prefereren oorlogs-/spionageboeken boven tienerromans (Clark & Foster, 2005).

Tot slot heeft het onderzoek ook naar voren gebracht dat beide seksen geloven dat het goed zou zijn als school hen niet alleen motiveert om te lezen, maar ook het plezier in lezen laat zien. Meer meisjes dan jongens geloven dat dit zou werken (Clark & Foster, 2005).

Normen en waarden binnen het verhaal als variabele

Uit bovenstaande literatuur blijkt duidelijk dat er verschillen bestaan in leesattitude tussen jongens en meisjes. Met het belang van lezen voor de latere ontwikkeling van jongeren in het achterhoofd, kan het, om jongeren te stimuleren om een boek open te slaan, van betekenis zijn om rekening te houden worden met de geprefereerde genres van de jongeren (Clark & Foster, 2005). Hierbij speelt de identificatie van de lezer met de hoofdpersoon en/of verhaallijn een grote rol (Van Vliet, 1991). Er worden twee soorten identificatie onderscheiden: *wish identification* en *similarity identification*. De eerstgenoemde omvat het verlangen om te zijn zoals het hoofdpersonage van het verhaal. De tweede soort identificatie wordt omschreven als de herkenbaarheid van de lezer met het hoofdpersonage of de gehele verhaallijn van een boek (Van Vliet, 1991). Hierbij blijkt dat jongens meer geneigd zijn *wish identification* te prefereren, het ontdekken van onbekende werelden met helden in de hoofdrol (Van Vliet, 1991; Sikkema, 2013). Het identificeren van de lezer met het hoofdpersonage en/of verhaallijn met bijbehorende overeenkomende normen en waarden kan leiden tot een stijging in het leesplezier (Van Vliet, 1991; Sikkema, 2013).

Een ander aspect dat betekenisvol kan zijn in de constructie van een positieve leesattitude kunnen de morele normen en waarden zijn die naar voren komen in een verhaal. Zo heeft een onderzoek van Mihajl & Lesley (2008) twee contrasterende teksten voorgelegd aan jongeren uit 4 en 5 VWO. De eerste tekst (*Jonge meisjesharten* uit Giph, R. Giphart) is een kenmerkend Nederlands verhaal met een vrije kijk op de wereld. De tweede tekst (*Tussen Postkantoor en Kerk* van Abdelkader Benali) bevatte elementen uit de Arabische cultuur, zoals uithuwelijking. De leesattitude van jongens en meisjes, en van verschillende etniciteit, is onderzocht met betrekking tot het maatschappelijke thema van het uithuwelijken van meisjes. Het blijkt dat 4 en 5 VWO-jongeren uit alle groepen hier negatief naar kijken. In

deze tekst worden vrouwen, doordat ze ondergeschikt aan de man worden gepresenteerd, voor westerse begrippen gesimplificeerd, gestigmatiseerd en in een negatief daglicht gezet. Het op een bepaalde manier beschrijven van een persoon of groep in een tekst, in dit geval Arabische vrouwen, wordt ook wel ‘framing’ genoemd (Siapera, 2010). Framing kan leiden tot een negatieve beeldvorming over een bepaalde groep (Shadid, 2005). Onder beeldvorming met betrekking tot de representatie van vrouwen zegt Keuzenkamp (2011, p. 45): *‘Beeldvorming is het impliciet of expliciet, bewust of onbewust maken van onderschikking en onderscheid tussen mannen en vrouwen, door het aan hen toeschrijven van verschillende waarden en kwaliteiten, in gedrag, denkbeelden, gevoelens, waardeoordelen en verwachtingen.’* Verder stelt Keuzenkamp dat door deze beeldvorming normen in stand gehouden en opnieuw gereproduceerd worden (Geciteerd uit TK 1992-1993, p.145). Het onderwerp van de tweede tekst uit het onderzoek van Mihajl & Lesley (2008) kan gezien worden als een kort, maar extreem, vrouwonvriendelijk voorbeeld van een negatieve representatie van de vrouw in een tekst. Het uithuwelijken van Arabische vrouwen kan, vanuit een westers oogpunt, gezien worden als een negatieve stereotypering van de Arabisch vrouw, waarbij de Arabische vrouw onder gesteld wordt aan de man (Reniers & Lievens, 1999).

Rolverdeling tussen mannen en vrouwen in gezin en samenleving

In de huidige samenleving worden vrouwen op meerdere terreinen gestigmatiseerd en benadeeld in vergelijking met mannen. Dit geldt, ook al zijn er duidelijke verschillen, zowel binnen de westerse als de niet-westerse samenlevingen. Hoewel onderzoek laat zien dat de taakverdeling binnen het gezin aan het veranderen is ten gunste van de rol van de vrouw, is het algemene denkbeeld in de heersende discours dat een vrouw in de westerse samenleving nog steeds goed zou zijn om voor het gezin te zorgen en niet te werken (Van Nimwegen & Esvelde, 2003). Kortom, vrouwen worden nog steeds in de eerste plaats gezien als de verzorgers van het gezin, en de mannen als kostwinner, waarbij Keuzenkamp en Oudhof (2011) constateren dat vrouwen meer egalitaire taakverdelingsopvattingen hebben dan mannen. Deze traditionele denkbeelden worden ook onderschreven door een onderzoek van De Valk (2004) onder jongeren. Ook hierin wordt genoemd dat jongens een meer traditionele taakverdeling prefereren dan meisjes. Het merendeel van de meisjes heeft aangegeven meer egalitaire denkbeelden te hebben.

Combinatie van lezen en rolverdeling

Gezien de prevalentie van de traditionele rolverdeling in de hedendaagse Nederlandse samenleving en de voorkeur van jongeren voor dit model, in combinatie met de identificatietheorie van Van Vliet (1991), ligt het voor de hand te veronderstellen dat er een relatie zal zijn tussen opvattingen over rolverdeling en leesattitude, of anders gezegd dat opvattingen over rolverdeling consequenties zullen hebben voor het leesgedrag. Gezien het mogelijke effect van normen en waarden in een tekst op de lezer, is een logische verwachting dat de normen en waarden rondom rolverdeling in de gegeven teksten een effect zouden

kunnen hebben op de lezer. Iedere lezer draagt echter verschillende normen en waarden met zich mee, wat kan leiden tot verschillende interpretaties van de teksten.

Te verwachten is dat teksten waarin het traditionele rolmodel de overhand heeft, bij jongens zullen leiden tot een positievere leesattitude en meer leesplezier dan de 'geëmancipeerde' rolverdeling. Meisjes daarentegen worden verwacht meer geëmancipeerde denkbeelden te hebben, en de veronderstelling is dat dit zich vertaalt in een tekstpreferentie voor de geëmancipeerde tekst.

Een cruciale factor die gekoppeld kan worden aan de hierboven beschreven theorieën in relatie tot taakverdelingspreferenties en tekstpreferenties, is de Theory of Planned Behaviour (Ajzen, 1991; Stokmans, 2009). Zoals in de eerste alinea van dit theoretisch kader al is beschreven, gaat deze theorie er vanuit dat wanneer iemand plezier ervaart in een activiteit, zoals lezen, dit zal leiden tot een stijging van de (lees)activiteit. Hieruit kan dus verondersteld worden dat hoe meer jongens een traditionele rolverdeling prefereren, hoe meer plezier ze ervaren in het lezen van teksten waarin een traditionele rolverdeling naar voren komt, wat uiteindelijk zal leiden tot gedrag waarin deze traditionele rolverdeling naar voren komt (Van Vliet, 1991; Ajzen, 1991; Stokmans, 2009). Wanneer de theorie wordt gekoppeld aan de denkbeelden van meisjes, kan het tegenovergestelde worden verwacht. Een meer geëmancipeerde houding zal ertoe leiden dat meisjes meer plezier ervaren in het lezen van teksten waarin een geëmancipeerde rolverdeling naar voren komt, waardoor ze hier meer van zullen lezen en hun gedrag in de toekomst zullen afstemmen op hun huidige denkbeelden. De theorieën laten zien dat er een relatie geconstateerd kan worden tussen taakverdelingspreferenties en tekstpreferenties, die samen invloed kunnen hebben op de algemene opvattingen van jongeren wat betreft rolverdeling tussen mannen en vrouwen in de samenleving, én dat dit van invloed kan zijn op de manier waarop jongeren later zullen handelen naar deze denkbeelden.

Uit het bovenstaande zijn voor dit onderzoek de onderstaande hypothesen afgeleid:

1) 'Het beeld dat jongens prefereren in een rolverdeling binnen het gezin is een klassieke rolverdeling waar de vrouw zorgt voor het huishouden en de man kostwinner is, meisjes hebben een meer geëmancipeerd beeld over rolverdeling binnen het gezin.'

De theorie laat zien dat er verschillende verwachtingen zijn tussen jongens en meisjes. De tweede hypothese is daarom onderverdeeld in:

2a): 'Een (fictionele) tekst die de culturele waarden van de lezer bevestigt, in dit geval de waarden rond de rolverdeling tussen mannen en vrouwen, zal leiden tot een positievere leesattitude en meer leesplezier bij jongens uit de eerste en tweede klas van het voortgezet onderwijs.'

2b) 'Een (fictionele) tekst die de culturele waarden van de lezer bevestigt, in dit geval de waarden rond de rolverdeling tussen mannen en vrouwen, zal leiden tot een positievere leesattitude en meer leesplezier bij meisjes uit de eerste en tweede klas van het voortgezet onderwijs.'

Hoofd- en deelvragen

Bovengenoemde theorie en onderzoeken hebben geleid tot de volgende hoofd- en deelvragen:

‘In welke mate verklaart de houding van jongeren ten opzichte van de rolverdeling binnen het gezin de leesattitude van jongeren ten opzichte van fictieve teksten waarin een contrasterende rolverdeling binnen het gezin gepresenteerd wordt?’

1. Hebben de respondenten een positieve of negatieve algemene leesattitude en bestaan er verschillen tussen jongens en meisjes?
2. Wat is het beeld dat jongeren hebben ten aanzien van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen in het gezin en arbeidsmarkt en bestaan hierin verschillen tussen jongens en meisjes?
3. Hebben de respondenten een positieve of negatieve attitude ten opzichte van de inhoud van teksten A of B?
4. Bestaat er een verband tussen het beeld dat jongeren hebben over de rolverdeling van mannen en vrouwen in het gezin, en hun attitudes ten opzichte van tekst A en B?
5. Zijn er verschillen in leesattitude ten opzichte van tekst A en B, én tussen jongens en meisjes?

2. Methode

Dit hoofdstuk bespreekt de methode die wordt gehanteerd in dit onderzoek. Vervolgens wordt uitgelegd welk analysemodel past bij de gekozen methode. Dit onderzoek wordt uitgevoerd middels kwantitatief experimenteel onderzoek. De leerlingen krijgen een tekst onder ogen, waarover zij vervolgens een vragenlijst invullen. Er is gekozen voor deze vorm van onderzoek omdat het doel van het onderzoek is om een aanvulling te kunnen doen op de reeds bestaande literatuur betreffende leesattitude en leesgedrag. Aan de hand van cijfers die boven tafel komen uit dit onderzoek wordt informatie verschaft over de leesattitude van leerlingen uit klas 1 en 2 uit het voortgezet onderwijs, in relatie tot hun attitude ten opzichte van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen binnen het gezin en op de arbeidsmarkt. Om hier uitspraken over te kunnen doen zijn drie hypothesen opgesteld. Kwantitatief onderzoek (vragenlijsten) leent zich uitstekend voor het toetsen van deze hypothesen. Het verband tussen de verschillende variabelen (geslacht, attitude ten opzichte van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen binnen het gezin en arbeidsmarkt, de algemene leesattitude en de leesattitude ten opzichte van tekst A en B) wordt daarom onderzocht middels kwantitatief onderzoek.

2.1. Materiaal

Selectie van de teksten

Om de hoofd- en deelvragen te kunnen beantwoorden zijn er twee teksten geselecteerd, die voorgelegd zijn aan de leerlingen. De teksten zijn gekozen naar aanleiding van een onderzoek uitgevoerd door Aissati en Stokmans (2015). Dit onderzoek is een soortgelijk onderzoek, waarin leesgedrag centraal staat, maar in combinatie met andere factoren. Om ervoor te zorgen dat de leesattitude ten aanzien van de teksten zo min mogelijk beïnvloed wordt door het onderwerp van de tekst, is er gekozen voor twee teksten die globaal hetzelfde thema aansnijden. De fictieve teksten spelen zich af tijdens de Tweede Wereldoorlog, op verschillende geografische locaties. Daarnaast zijn de teksten geselecteerd op de manier waarop de rol van de vrouw naar voren komt. De eerste tekst (A) laat een klassieke rolverdeling zien, dat wil zeggen; de vrouw zorgt voor het gezin, en de man werkt. De gekozen tekst is *'De Vergeten Heuvel'*, geschreven door M. Mammeri (1952). In deze tekst gaan de jongens naar het front. Er wordt in de tekst expliciet verteld dat de jongens het dorp hebben verlaten om werk te zoeken, terwijl de meisjes thuis achterblijven en voor het gezin zorgen. De tweede tekst (B), laat een meer geëmancipeerd beeld van vrouwen zien. In deze tekst trekt een Russische vrouwenbataljon ten strijde, waarbij de vrouwen de rol als verzorgster van het gezin achter zich laten. De tekst is afkomstig uit het boek *'Van avondschemering tot ochtendgloren'*, geschreven door N. Kravtstova (1974).

Vragenlijsten

Naar aanleiding van het lezen van tekst A of B hebben de respondenten een vragenlijst ingevuld. Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van reeds bestaande vragenlijst opgesteld door Stokmans en Aissati (2015), met een aantal aanvullingen. De vragen van de enquête zijn er op gericht om verschillende variabelen te kunnen achterhalen. Voor dit

onderzoek zijn dat: geslacht, attitude rond de rolverdeling tussen mannen en vrouwen binnen het gezin en op de arbeidsmarkt, de algemene leesattitude en de leesattitude ten opzichte van tekst A of B. De operationalisering van de begrippen wordt achtereenvolgens beschreven. In bijlage A zijn de vragenlijsten terug te vinden.

Algemene leesattitude (vraag 1)

Om de algemene leesattitude van de jongeren te achterhalen wordt de decalage van Stokmans (2009) gehanteerd: hedonistische en utilitaire leesattitude. De hedonistische component wordt geoperationaliseerd middels vijf semantische differentialen, zoals leuk (5) tegenover niet leuk (1). De utilitaire component wordt getoetst aan de hand van vier semantische differentialen, zoals; leerzaam (5) tegenover niet leerzaam (1).

De variabele algemene leesattitude staat niet centraal in dit onderzoek. Het is echter belangrijk om te weten of deze factor significant invloed heeft op de tekstattitudes van de respondenten. Op deze manier kunnen er mogelijk verklaringen worden gegeven voor bepaalde tekstpreferenties. Na het beantwoorden van de vragen aangaande algemene leesattitude, hebben de respondenten tekst A of B gelezen. Aansluitend volgden de vragen ten aanzien van de variabelen attitude ten opzichte van de teksten, attitude ten opzichte van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen en persoonlijkheidskernmerken als geslacht.

Attitude ten opzichte van tekst A of B (vraag 2)

Naast de algemene leesattitude, is ook de tekst specifieke leesattitude verdeeld in de twee componenten gegeven door Stokmans (2009), de hedonistische en de utilitaire component. De eerstgenoemde component wordt getoetst door middel van vijf semantische differentialen over het algemene leesplezier dat de respondenten ervaren tijdens het lezen van de tekst, zoals; plezierig (5) tegenover onplezierig (1). De utilitaire component wordt eveneens getoetst via vijf semantische differentialen, maar dan gericht op de ervaren nuttigheid van de tekst, zoals waardevol (5) – niet waardevol (1).

Attitude ten opzichte van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen (vraag 18)

De attitude ten opzichte van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen wordt gemeten aan de hand van acht stellingen die getoetst worden middels schaalvragen, van helemaal mee oneens (1) tot helemaal mee eens (5), zoals: *‘Ik vind dat een vrouw in plaats van een man het merendeel van het huishouden hoort te doen.’* De stellingen zijn zo geformuleerd dat een score van 1 op de schaal geïnterpreteerd wordt als ‘zeer traditioneel’, een score van 5 wordt hier geïnterpreteerd als ‘zeer geëmancipeerd’.

2.2. Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit jongeren uit de eerste en de tweede klas van het voortgezet onderwijs. Er is gekozen om de vragenlijsten te distribueren onder scholen in Utrecht en/of omgeving. In samenwerking met twee andere studenten zijn er 72 vragenlijsten ingevuld (n=72). Van de respondenten heeft 52,8% waarvan 20 meisjes en 18 jongens, tekst A (n=38) onder ogen gekregen, en 47,2%, waarvan 17 meisjes en 17 jongens, tekst B (n=34).

In totaal hebben er drie klassen van het Grifland College te Baarn meegewerkt aan het onderzoek, één vwo/gymnasium klas, en twee vmbo/havo klassen. In iedere klas heeft ongeveer de helft van de leerlingen tekst A gelezen, en ongeveer de helft tekst B.

2.3. Analysemodel

Het analysemodel van dit onderzoek is verdeeld in drie fases. Deze fases zijn terug te vinden in de opbouw van de vragenlijst. Fase 1 test de algemene leesattitude van de leerlingen en of er in de algemene leesattitude verschillen bestaan tussen jongens en meisjes. De eerste set vragen uit de vragenlijst is hier dan ook op gericht (vraag 1). In fase 2 van de analyse draait het om de leesattitude van jongens en meisjes ten aanzien van de gelezen teksten. Hier wordt onderzocht of er overeenkomsten dan wel verschillen bestaan tussen jongens en meisjes in hun leesattitude ten opzichte van de gelezen teksten (vraag 2). De derde fase richt zich op de variabele attitude ten aanzien van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen binnen het gezin en op de arbeidsmarkt (vraag 18). Tevens wordt hier gekeken of deze attitude ten aanzien van de rolverdeling de tekstspecifieke leesattitude kan beïnvloeden. Het tweede en derde onderdeel van de vragenlijst wordt ingevuld na het lezen van de tekstfragmenten. Tot slot zal de vragenlijst persoonlijke vragen bevatten als geslacht, opleidingsniveau en etnische achtergrond.

De verzamelde data zijn verwerkt in Excel-lijsten en vervolgens geïmporteerd naar het statistische computerprogramma Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). Hiermee zijn verschillende statistische toetsen uitgevoerd om de gestelde hypothesen te toetsen, alsmede de verbanden tussen de variabelen (seks, attitude ten opzichte van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen binnen het gezin, algemene leesattitude en specifieke tekst attitude) vast te kunnen stellen of te verwerpen.

Om uitspraken te kunnen doen over de gevonden resultaten is eerst een betrouwbaarheidstoets uitgevoerd op de vragen die van toepassing zijn voor dit onderzoek. Er is gekozen om een Cronbach Alpha toets uit te voeren. Met de Cronbach Alpha toets worden de items van een bepaalde schaal getoetst op onderlinge correlatie. Hieruit kwam naar voren dat vragen set 1 (12 items) en 2 (14 items) als betrouwbaar gezien kunnen worden (tabel 1). De vragen zijn terug te vinden in bijlage A. Voor dit onderzoek wordt de lees- en tekstattitude verdeeld in een hedonistisch en utilitair component. Om de betrouwbaarheid van de vragen te waarborgen worden deze componenten in de analyse samengevoegd. Vraag 18 (8 items) van de vragenlijst betreft de schaalvraag naar de attitude ten aanzien van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen in het gezin en arbeidsmarkt. Uit de analyse bleek dat Cronbach's alpha 0,468 is. In dit onderzoek wordt $\alpha = 0,6$ als ondergrens voor betrouwbaarheid gehanteerd. Om de vragenlijst meer betrouwbaar te maken zijn er twee constructen gecreëerd uit de bestaande vraag 18 (tabel 1). Het eerste construct bevat item 1, 2, en 5. Deze items (ofwel stellingen) gaan alle drie over de huidige attitude ten aanzien van rolverdeling binnen het gezin. Het tweede construct omvat items 7 en 8, die beide de verwachtingen van de respondenten, met betrekking tot rolverdeling in hun latere leven, toetsen. Het verschil tussen de twee constructen zit in het feit dat construct 1 de huidige attitude van de respondenten toetst, het tweede construct toetst de toekomstverwachtingen

van de respondenten, en wordt gebruikt ter ondersteuning van construct 1. Items 2, 4, en 6 zijn na het uitvoeren van de Cronbach's Alpha buiten beschouwing gelaten. Het is gebleken dat deze stellingen niet betrouwbaar zijn beantwoord, en daarmee de analyseresultaten negatief kunnen beïnvloeden indien ze wel worden meegenomen in dit onderzoek.

Tabel 1

Betrouwbaarheid vragenlijst

Constructnaam	Cronbach's Alpha	Aantal items	Items verwijderd
Vraag 1	0,918	12	0
Vraag 2	0,909	14	0
Vraag 18	0,468	8	3
Construct 1	0,673	3	0
Construct 2	0,663	2	0

Op basis van de constructen zijn de gemiddelden berekend, en daarvanuit zijn nieuwe variabelen gecreëerd: gemleesatt, gemtekstatt, rolverdelinggezin en toekomstperspectief. Deze variabelen en constructen vormen samen de basis van de analyses.

Allereerst is er een onafhankelijke t-toets uitgevoerd voor de variabelen *geslacht* in relatie tot de vier bovenstaande variabelen en constructen. Deze toets vergelijkt de gemiddeldes van één of twee groepen, en wordt gebruikt om hypothesen te testen. Daarnaast zijn er door middel van de Pearson-toets verschillende correlatie-analyses uitgevoerd ten behoeve van het vinden van verbanden tussen de verschillende variabelen en constructen.

3. Resultaten & Analyse

Aan de hand van de gestelde deelvragen worden in dit hoofdstuk de resultaten besproken.

Beantwoording deelvragen

1. Hebben de respondenten een positieve of negatieve algemene leesattitude en bestaan er verschillen tussen jongens en meisjes?

Uit de analyse blijkt dat de gemiddelde leesattitude van de jongeren positief is ($M=3,01$). De meerderheid geeft aan lezen als leuk te ervaren (tabel 2). De onafhankelijke t-toets laat zien dat er een significant verschil is in algemene leesattitude tussen jongens ($n=35$) en meisjes ($n=37$), ($t(70) = 2,367$, $p = 0,02$). Meisjes hebben gemiddeld gezien een positievere leesattitude dan jongens.

Tabel 2

Gemiddelden algemene leesattitude jongens en meisjes

	Geslacht	N	Mean	SD
Algemene leesattitude	Meisjes	37	3,30	0,86
	Jongens	35	2,86	0,72
	Totaal	72	3,01	0,82

2. Wat is het beeld dat jongeren hebben ten aanzien van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen in het gezin en arbeidsmarkt en bestaan hierin verschillen tussen jongens en meisjes?

Construct 1 – Attitude rolverdeling gezin

Het gemiddelde (M) over construct 1 (attitude rolverdeling gezin) is 2,92 (tabel 3). Op een schaal van 1 tot 5 betekent dit dus dat er een lichte voorkeur waarneembaar is voor een traditionele rolverdeling binnen het gezin. De onafhankelijke t-toets die is uitgevoerd ten behoeve van geslacht en construct 1 laat zien dat er een significant verschil bestaat tussen de attitude van jongens en van meisjes ($t(70) = -2,96$, $p = 0,004$). Meisjes blijken een iets geëmancipeerder beeld te hebben over de rolverdeling binnen het gezin ($M = 2,639$), dan jongens ($M = 3,2190$).

Tabel 3

Gemiddelden construct 1: Attitude ten aanzien van rolverdeling binnen gezin en arbeidsmarkt

	Geslacht	N	Mean	SD
Emancipatie	Meisjes	37	2,64	0,79
Construct 1	Jongens	35	3,22	0,87
	Totaal	72	2,92	0,87

Construct 2 – Toekomstperspectief

De gemiddelde waarde (M) van de respondenten op de schaal van construct 2 bedraagt 3,3 (tabel 4). Dit duidt op een geëmancipeerd verwachtingspatroon van de respondenten over hun toekomstperspectief. De onafhankelijke t-toets wijst uit dat er een significant verschil is tussen jongens en meisjes ($t(70) = 3,17, p = 0,002$). Meisjes blijken sneller geneigd geen verschil in rolverdeling in het gezin en arbeidsmarkt te verwachten in hun toekomst (1 = zeer traditioneel, 5 = zeer geëmancipeerd).

Tabel 4

Gemiddelden construct 2: Toekomstperspectief met betrekking tot rolverdeling in gezin en arbeidsmarkt

	Geslacht	N	Mean	SD
Emancipatie	Meisjes	37	3,62	0,85
Construct 1	Jongens	35	3,00	0,84
	Totaal	72	3,31	0,90

3. Hebben de respondenten een positieve of negatieve tekstattitude ten opzichte van de inhoud van teksten A of B en bestaan er verschillen tussen jongens en meisjes?

Tekst A) Vergeten heuvel

Er is geen significant verschil in tekstattitude ten aanzien van tekst A tussen jongens (N=18) en meisjes (N=20), ($t(36) = -0,97, p = 0,37$). De tekst is redelijk positief beoordeeld door de respondenten (M= 2,9). Over het algemeen hebben de respondenten aangegeven een negatievere houding te hebben ten aanzien van tekst A, dan tekst B.

Tekst B) Vrouwenbataljon

Ook bij tekst B is er geen significant verschil waarneembaar tussen jongens (N=17) en meisjes (N=17) in tekstattitude ($t(32) = -0,73, p = 0,71$). De tekst is positiever beoordeeld door de respondenten dan tekst A. Gemiddeld hebben de respondenten de tekst 3,05 gescoord, wat vertaald kan worden in gemiddeld meer positieve dan negatieve tekstattitude.

4. Bestaat er een verband tussen het beeld dat jongeren hebben over de rolverdeling van mannen en vrouwen in het gezin en arbeidmarkt, en hun attitudes ten opzichte van tekst A en B?

Om het verband te kunnen verwerpen of te bevestigen is er een correlatieanalyse (Pearson) uitgevoerd voor de twee constructen van vraag 18, in relatie tot tekstattitude van tekst A en B.

Correlatieanalyse construct 1 – Tekstattitude A + B

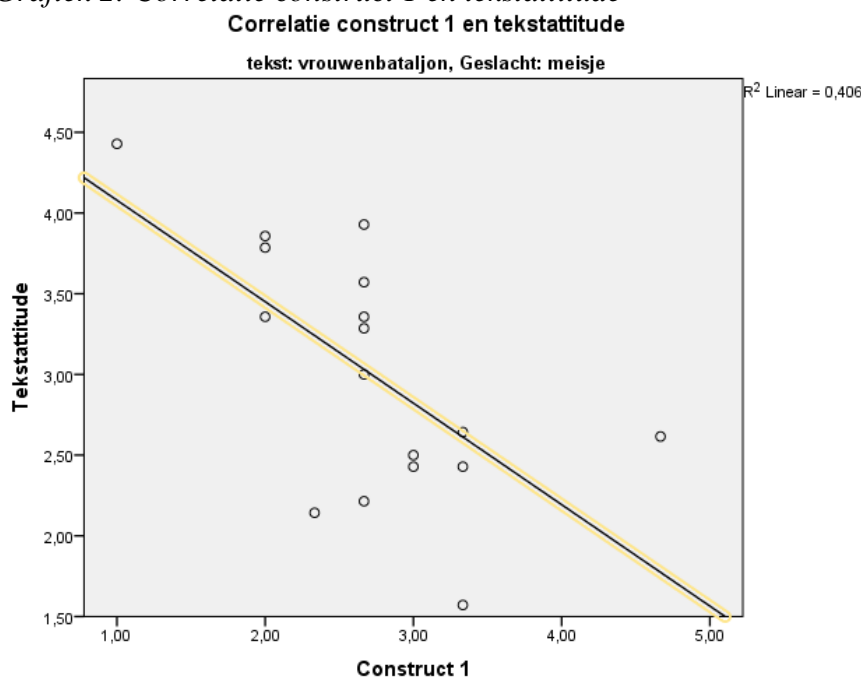
Tekst A) Vergeten heuvel

Uit de analyse blijkt dat er tussen construct 1 en tekst A geen correlatie te vinden is ($r = -0,20, N=38, p=0,22$). Hier beïnvloedt de houding van de respondenten ten aanzien van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen binnen het gezin de tekstattitude niet.

Tekst B) Vrouwenbataljon

Tussen tekst B en construct 1 is een gematigde negatieve correlatie te constateren ($r = -0,44, N=34, p=0,01$). Dit betekent dat hoe traditioneler het beeld van de respondenten, hoe negatiever hun tekstattitude ten aanzien van tekst B is en vice versa. De significante correlatie komt voornamelijk naar voren bij meisjes ($r = -0,637$), zie grafiek 1.

Grafiek 2: Correlatie construct 1 en tekstattitude

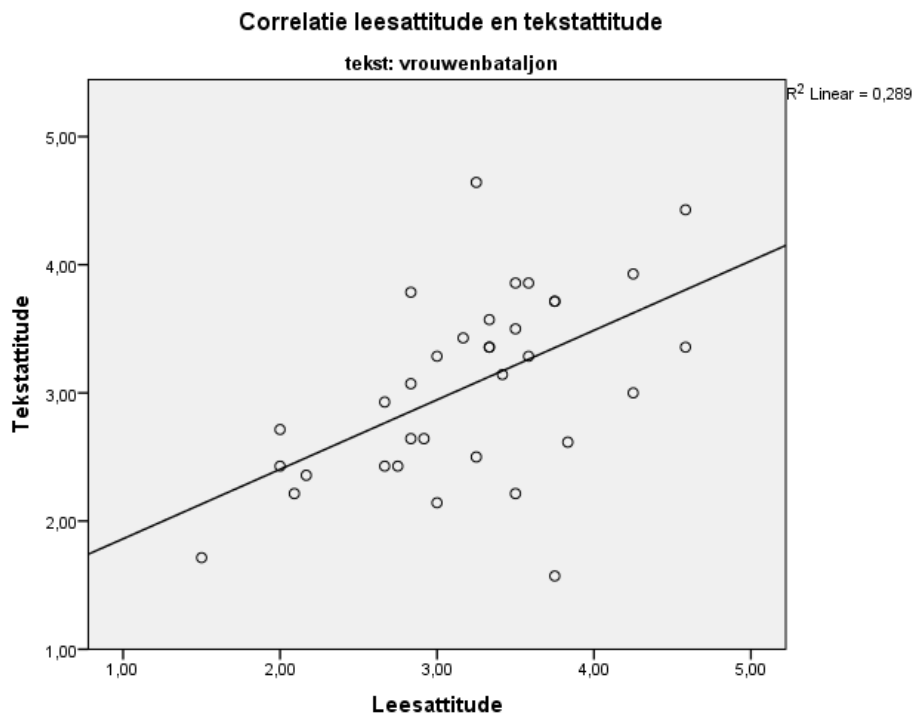
Correlatieanalyse construct 2 – Tekstattide A + B

Zowel voor tekst A, als voor tekst B, is er geen correlatie waarneembaar ($r=0,16$, $r=0,027$). De houding van de respondenten ten aanzien van toekomstperspectief heeft derhalve geen invloed op de tekstattitudes van de respondenten ($N=72$).

5. Bestaat er een verband tussen de algemene leesattitude van jongeren en de tekstattitude van jongeren?

Tussen de teksattitude van tekst 1 en de algemene leesattitude is geen correlatie af te lezen uit de tabel ($r=0,167$, $M=38$, $p=0,317$). Een positieve algemene leesattitude leidt dus niet per definitie tot een positievere attitude betreffende tekst A. De correlatieanalyse van de tekstattitude aangaande tekst B, en de algemene leesattitude geeft een ander resultaat weer. Er is een sterke positieve correlatie aanwezig tussen de twee variabelen ($r=0,537$, $N=34$, $p=0,001$). Hoe positiever de algemene leesattitude van de respondenten, hoe positiever hun tekstattitude aangaande tekst B (grafiek 2).

Grafiek 2: Correlatie leesattitude en tekstattitude

4. Conclusie

In dit hoofdstuk wordt er getracht een antwoord te geven op de gestelde hoofdvraag aan de hand van de resultaten en de beantwoording van de deelvragen in het voorgaande hoofdstuk. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:

'In welke mate verklaart de houding van jongeren ten opzichte van de rolverdeling binnen het gezin de leesattitude van jongeren ten opzichte van fictieve teksten waarin een contrasterende rolverdeling binnen het gezin gepresenteerd wordt?'

Algemene leesattitude

De analyses laten zien dat, zoals verwacht, meisjes lezen als leuker ervaren dan jongens. Er is een significant verschil waargenomen tussen jongens en meisjes, maar beide seksen geven aan een meer positieve dan negatieve algemene leesattitude te hebben.

Attitude ten aanzien van de rolverdeling binnen het gezin en arbeidsmarkt

De resultaten van de analyse met betrekking tot construct 1 en 2, die samen de mate van emancipatie van de respondenten bepalen, laten enkele verschillen zien. Het eerste construct omvat de huidige denkbeelden van de respondenten in relatie tot rolverdeling binnen het gezin. Het tweede construct beslaat de verwachtingen van de respondenten in verhouding tot hun verwachtingen van rolverdeling tussen mannen en vrouwen in de toekomst.

Construct 1 gaat specifiek over de rolverdeling binnen het gezin. Het blijkt dat de respondenten hier een meer traditionele rolverdeling voor ogen hebben, waarbij de vrouw voor het gezin zorgt en de man het geld verdient. Er is een significant verschil waarneembaar, waarbij meisjes bewijzen een meer geëmancipeerd beeld over de rolverdeling binnen het gezin te hebben, dan jongens.

Het tweede onderzochte construct, toekomstperspectief van de respondenten met betrekking tot rolverdeling binnen gezin en arbeidsmarkt, is meer geëmancipeerd beoordeeld. Onder geëmancipeerd wordt hier verstaan: een gelijke rolverdeling binnen het gezin, en gelijke kansen in de arbeidsmarkt tussen mannen en vrouwen. Hierin is een significant verschil te constateren: meisjes verwachten minder verschil in rolverdeling tussen de twee seksen, dan jongens.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat de eerst gestelde hypothese gedeeltelijk verworpen kan worden, er zijn namelijk contrasterende resultaten gevonden bij beide constructen. Aangaande rolverdeling binnen het gezin, vanuit het perspectief van de mannelijke respondenten, kan de hypothese bevestigd worden. Hoewel de vrouwelijke respondenten hier een significant meer geëmancipeerd beeld laten zien dan de jongens, laten de resultaten zien dat ook de meisjes gemiddeld meer traditionele denkbeelden hebben dan geëmancipeerde.

Als de respondenten gevraagd wordt naar hun verwachte toekomstperspectief blijken zij meer geëmancipeerd dan vanuit de theorie wordt verondersteld, hier zijn de rollen dan ook omgedraaid. Jongens blijken meer geëmancipeerde ideeën te hebben dan de theorie heeft laten zien. Dit leidt, in relatie tot het tweede construct, tot een verwerping van het eerste deel van de hypothese, die veronderstelt dat jongens een traditionele rolverdeling prefereren. Het

tweede deel van de hypothese, dat er vanuit gaat dat meisjes meer geëmancipeerde denkbeelden hebben dan jongens, wordt hier wel bevestigd.

Tekstattitude in relatie tot taakverdeling preferenties

De respondenten hebben een redelijk positieve tekstattitude, voor zowel tekst A (Vergeten Heuvel), als voor tekst B (Vrouwenbataljon). Hier blijkt ook weinig tot geen verschil in te zitten tussen jongens en meisjes. Over het algemeen is de tekstattitude in relatie tot tekst B positiever, dan voor tekst A.

Vervolgens kan opgemerkt worden dat er geen verband te vinden is tussen construct 1 (attitude ten aanzien van rolverdeling in het gezin) en de tekstattitude omtrent tekst A, dit geldt voor beide seksen. Construct 1 in verhouding tot tekst B geeft een ander resultaat. Hier blijkt, voor meisjes, een sterk negatief verband vastgesteld te kunnen worden. Deze uitkomst laat zien dat hoe traditioneler het beeld van meisjes is, hoe minder leuk ze tekst B vonden, en vice versa.

Voor het tweede construct (toekomstverwachtingen rolverdeling) geldt dat er geen verband geconstateerd kon worden wat betreft tekstattitude ten opzichte van tekst A en B, dit gaat op voor zowel jongens als meisjes. De conclusie die hieruit getrokken kan worden is dat hypothese 2a verworpen kan worden. Er is namelijk geen verband tussen tekstattitude en attitude ten aanzien van rolverdeling te constateren bij jongens.

Hypothese 2b is echter wel van kracht. Er is een significante correlatie tussen de tekstattitude betreffende tekst B en de attitude ten aanzien van de rolverdeling binnen het gezin van meisjes. Hieruit valt te concluderen dat, hoe traditioneler de denkbeelden van meisjes zijn, hoe minder leuk ze tekst B vinden. Dit geldt echter niet voor tekst A, er is geen verband gevonden tussen de attitude van de meisjes ten aanzien van de rolverdeling binnen het gezin. Het tweede construct, de toekomstverwachtingen, toont ook geen verband met de tekstattitudes van tekst A en B voor meisjes.

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat meisjes lezen leuker vinden dan jongens, maar beide seksen gematigd positief staan tegenover lezen. Dit houdt in dat beide seksen hebben aangegeven meer positief dan negatief te kijken naar lezen. Beide teksten zijn dan ook redelijk positief beoordeeld, waarbij blijkt dat tekst B leuker gevonden wordt. Daarnaast laat de analyse zien dat er geen verband bestaat tussen de attitude van jongens ten opzichte van rolverdeling binnen het gezin, en de mate waarin jongens een tekst waarderen. Bij meisjes is hier wel een sterk negatief verband op te merken, echter alleen bij construct 1 in combinatie met tekst B, de meest geprefereerde tekst. Hier geldt: hoe meer geëmancipeerd de meisjes denken, hoe leuker ze tekst B vinden.

5. Discussie

Leesattitude

Stokmans (2009) verklaart dat uit haar onderzoek is gebleken dat hoe leuker men een verhaal vindt, hoe positiever de algemene leesattitude is. Dit verband is ook sterk naar voren gekomen binnen dit onderzoek. Vooral de vrouwelijke respondenten uit dit onderzoek hebben aangegeven plezier te ervaren in lezen. Dit komt overeen met de stellingname van Clark & Foster (2005). Zij beschrijven in hun onderzoeksrapport dat meisjes een positievere leesattitude hebben dan jongens.

Attitude ten aanzien van de rolverdeling in het gezin

De theorie laat niet alleen zien dat er verschil is tussen jongens en meisjes in leesattitude, maar ook in taakverdeling preferenties tussen mannen en vrouwen in gezin en arbeidsmarkt. Zo stellen Keuzenkamp en Oudhof (2011), dat vrouwen, ongeacht herkomst, meer egalitaire waarden hebben dan mannen. De Valk (2004) stelt dat hetzelfde verschil op te merken is bij jongeren. Deze preferentieverschillen vertalen zich ook naar de jongeren binnen dit onderzoek. Het onderzoek brengt resultaten naar voren waaruit blijkt dat meisjes verwachten in de toekomst een uniforme taakverdeling in het gezin en op de arbeidsmarkt te hebben. Gemiddeld gezien hebben de jongens uit dit onderzoek een meer traditioneel begrip van taakverdeling binnen het gezin dan meisjes. Hoewel verrassend is dat meisjes meer traditionele waarden hanteren dan geëmancipeerde waarden, als het gaat om hun huidige attitude ten aanzien van rolverdeling binnen het gezin. Dit komt overeen met de resultaten uit het onderzoek van Humo (2010) onder Belgische jongeren, waaruit blijkt dat jongeren een traditioneel denkbeeld hebben over rolverdeling binnen het gezin en arbeidsmarkt.

Tekstattitudes

De tekstattitudes ten aanzien van tekst A en B verschillen aanzienlijk, maar er zijn geen wezenlijke verschillen te constateren in tekstattitude tussen jongens en meisjes. Clark en Foster (2005) onderzochten dat jongens het genre oorlog prefereren boven meisjes. Zowel tekst A als tekst B hebben als overkoepelend thema de Tweede Wereldoorlog. Een logische voorspelling voor dit onderzoek zou daarom ook zijn dat jongens de teksten leuker zouden vinden dan meisjes, maar de resultaten laten zien dat hier geen significant verschil op te merken is. In dit onderzoek zijn echter een aantal factoren buiten beschouwing gelaten die een verklaring zouden kunnen geven voor deze discrepantie, zoals de schrijfstijlen in de tekst of de moeilijkheidsgraad van de teksten. Daarnaast blijkt dat meisjes over het algemeen een positievere leesattitude hebben dan jongens, dit kan een oorzaak zijn van, ondanks het geprefereerde genre oorlog voor jongens, de gelijke attitude ten aanzien van de teksten. De tekstattitude wordt als het ware gelijk getrokken door de preferentie van jongens voor het genre oorlog. Het blijkt dat tekstattitudes van zowel jongens als meisjes positiever zijn ten opzichte van tekst B, dan voor tekst A. Tekst B is geschreven vanuit een Westers oogpunt, tekst A is geschreven uit een Arabisch perspectief. Aangezien het merendeel van de respondenten van Nederlandse afkomst is, zou dit een verklaring kunnen zijn voor de verschillen in tekstpreferentie tussen tekst A en B.

Verband tekstattitudes en taakverdeling preferentie

De belangrijkste conclusie die voortvloeit uit dit onderzoek is dat er een sterk negatief verband is gevonden tussen de attitude van meisjes jegens rolverdeling binnen het gezin en hun tekstattitude ten aanzien van tekst B. De conclusie is dat hoe geëmancipeerder meisjes denken, hoe leuker ze tekst B vonden. Deze correlatie kan verklaard worden door de identificatietheorie van Van Vliet (1991; Sikkema, 2013). Hierin wordt verondersteld dat als jongeren zich kunnen identificeren met het verhaal, dit hun tekstattitude positief zal beïnvloeden. Gezien het onderzoek naar voren heeft gebracht dat meisjes met geëmancipeerde denkbeelden, de geëmancipeerde tekst als leuker ervaren, kan gesteld worden dat de identificatietheorie van Van Vliet hier van toepassing is. Opgemerkt moet worden, dat de theorie niet opgaat voor de mannelijke respondenten, er is namelijk geen verband geconstateerd tussen de traditionele denkbeelden van jongens en een preferentie voor tekst A. Daarnaast is de theorie alleen van toepassing op het denkbeeld dat meisjes hebben over rolverdeling binnen het gezin, en niet voor hun verwachtingen van taakverdeling in de toekomst.

Zoals eerder benoemd verwijst Stokmans (2009) in haar onderzoek naar de Theory of Planned Behaviour (Ajzen, 1991). Het feit dat meisjes meer geëmancipeerde denkbeelden hebben over rolverdeling tussen mannen en vrouwen, en teksten waarin dit beeld wordt bevestigd positief beoordelen, brengt de verwachting naar voren dat deze meisjes in hun latere leven zullen handelen naar deze geëmancipeerde denkbeelden. Gezien de druk die vanuit de overheid wordt opgevoerd om meisjes te stimuleren te studeren om later onafhankelijk te zijn, is het dus aannemelijk dat meisjes vanuit het onderwijs geprikkeld moeten worden om teksten of boeken te lezen waarin hun geëmancipeerde denkbeelden naar voren komen, zodat zij meer zullen lezen, beter presteren, onafhankelijker worden en zullen handelen naar hun geëmancipeerde denkbeelden.

Dit staat echter in contrast met het meer traditionele beeld van de jongens. Als bovenstaande theorie wordt gevolgd, zou dit betekenen dat jongens gestimuleerd moeten worden om teksten en/of boeken te lezen waarin een traditioneel beeld van rolverdeling naar voren komt, om hen te stimuleren meer te lezen en meer plezier te ervaren in lezen. Dit staat in disharmonie met het doel om een egalitaire verhouding tussen mannen en vrouwen te verwezenlijken in de samenleving. Het is dan ook aan te raden om, voortbordurend op deze resultaten, te onderzoeken in welke mate het lezen van een tekst waarin contrasterende rolverdelingen naar voren komen daadwerkelijk het gedrag beïnvloedt van de (jonge) lezer.

Dit onderzoek heeft getracht een relatie tussen taakverdeling preferenties en leesattitudes bloot te leggen. De relevantie hiervan wordt weerspiegeld in het belang dat aan dit emancipatoire thema wordt gehecht door overheid en maatschappij. Er moeten echter een aantal kritische kanttekeningen geplaatst worden bij de uitvoering van dit onderzoek. De theorie laat zien dat er meerdere factoren van invloed kunnen zijn op de leesattitude (Stokmans, 2009). In dit onderzoek zijn maar een aantal factoren meegenomen in de analyse. Zo zou het kunnen dat sommige jongeren een positievere leesattitude hebben dan anderen doordat ze gemiddeld meer lezen in hun vrije tijd, of een bepaalde tekst prefereren boven een

andere door verschillende schrijfstijlen. Tijdens de operationalisering van het onderzoek bleek dat de vragenlijsten een aantal begrippen bevatte die voor de leeftijdscategorie van de doelgroep te ingewikkeld waren. Hierdoor werden er tijdens het invullen van de vragenlijsten veel vragen gesteld, en kan de interpretatie van begrippen verschillen tussen de leerlingen. Daarnaast bleek dat vraag 18 was onderverdeeld in niet geheel samenhangende items. Dit zorgde ervoor dat een aantal van de items, uit betrouwbaarheidsoverwegingen, buiten beschouwing gelaten moesten worden. Een pre-test was gewenst geweest ten behoeve van dit onderzoek. Vanuit tijds limiterende overwegingen is er besloten geen pre-test te doen, wat achteraf misschien het onderzoek ten goede was gekomen. Tot slot kan gesteld worden dat verder onderzoek, op grotere schaal, zou kunnen uitwijzen welke oorzaken er ten grondslag liggen aan de taakverdeling preferenties tussen jongens en meisjes, en welke effecten dit kan hebben in hun latere leven.

Literatuurlijst

- Ajzen, I. (2011). Theory of planned behavior. In P. K. van Lange, *The Handbook of Theories of Social Psychology Volume One 1* (p. 438). Londen: SAGEpublishing.
- Anderson, D. A., & Hamilton, M. (2005). Gender role stereotyping of parents in children's picture books: The invisible father. *Sex Roles* 52, 3-4.
- Belfi, B., Levels, M., & van der Velden, R. (2015). *De jongens tegen de meisjes: Een onderzoek naar verklaringen voor verschillen in studiesucces van jongens*. Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA); OCW.
- Blom, J. C. (1993). *Een harmonisch gezin en individuele ontplooiing. Enkele beschouweingen over veranderende opvattingen over de vrouw in Nederland sinds de jaren dertig*. Londen: Ubiquity Press.
- Bortfeld, H. S. (2001). Disfluency rates in spontaneous speech: effects of age, relationship, topic, role, and gender. . *Language and speech*, 123-147.
- Broekhof, K., & Broek-van-Sardes, M. (2013). *Lezen meten: een basis voor beleid*. Amsterdam: De Bibliotheek op School.
- CBS. (2016, maart). *Ook onder gepromoveerden sekseverschillen op arbeidsmarkt*. Opgehaald van [www.cbs.nl](https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/10/ook-onder-gepromoveerden-sekseverschillen-op-arbeidsmarkt): <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/10/ook-onder-gepromoveerden-sekseverschillen-op-arbeidsmarkt>
- Clark, C., & Foster, A. (2005). *Children's and Young People's Reading Habits and Preferences: The Who, What, Why, Where and When*. London: National Literacy Trust.
- de Valk, H. (2004). Taakverdelingspreferenties van allochtone en autochtone jongeren in Nederland. *Mens en Maatschappij*, 79, 322-347.
- Dijstelbloem, H., Huisman, F., Miedema, F., & Mijnhardt, W. (2013). *Waarom de wetenschap niet werkt zoals het moet, en wat daar aan te doen is*. Amsterdam: Science in Transition.
- Distelbrink, M., Kromontono, E., Roeleveld, W., & Stekete, M. (2010). *Kinderen aan het woord over gezinnen*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Dörnyei, Z. (2007). *Research methods in Applied Linguistics: Quantitative, Qualitative And Mixed Methodologies*. Oxford: Oxford University Press.
- Dutro, E. (2002). Us boys like to read football and boy stuff: Reading masculinities, performing boyhood. *Journal of Literacy Research* 34.4, 465-500.
- Eagly, A. H. (2002). Role congruity theory of prejudice toward female leaders. *Psychological review*, 109.

- Hall, S., Evans, J., & Nixon, S. (2013). *Representation: Cultural Representation and Signifying Practices*. Chichester, West-Sussex: SAGEpublications.
- Hoeken, H., & Sinkeldam, J. (2014). The role of identification and Perception of Just Outcome in Evoking Emotions in Narrative Persuasion. *Journal of Communication* 64, 49-77.
- HUMO. (2010). Opgehaald van www.humo.be: <http://www.humo.be/tags/101294/humos-grote-jongerenenquete>
- Huysmans, F. d. (2004). *Achter de schermen: Een kwart eeuw lezen, luisteren, kijken en internetten*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Jovic., Mihajl., & Kerseboom. (2008). *Culturele bruggen in het literatuuronderwijs*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Keuzenkamp, S. (2011). Van vrouwenstudies naar emancipatiebeleid: integratie van theorievorming over gender en macht in het emancipatiebeleid. *Tijdschrift voor genderstudies*, 45.
- Kortlever, D., & Lemmens, S. (2012). Relaties tussen leesgedrag en Cito-scores van kinderen. *Tijdschrift voor communicatiewetenschap*, 87.
- Kuipers, N. (2014). *Aansluiting vanuit het onderwijs op de arbeidsmarkt van jongens en meisjes*. Den Haag: CBS.
- Martin, M. O., Mullis, I. V., & Kennedy, A. M. (2006). *Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS): PIRLS 2006 Technical Report*. Boston College, 140 Commonwealth Avenue, Chestnut Hill: TIMSS & PIRLS International Study Center.
- Mol, S., & Bus, A. (2011). Lezen loont een leven lang: De rol van vrijetijdslezen in de taal- en leesontwikkeling van kinderen en jongeren. *Levende Talen Tijdschrift*, 12, 3-15.
- Nielen, T., Mol, S., Sikkema-de Jong, M., & Bus, A. (2015). *Waarom veel kinderen en adolescenten niet meer lezen*. Leiden: Pedagogische Wetenschappen, Universiteit Leiden.
- Nielen, T., Mol, S., Sikkema-de-Jong, M., & Bus, A. (2016). Waarom veel kinderen en adolescenten niet meer lezen. *Weten Wat Werkt en Waarom Kennisnet*, 7-13.
- Raukema, A. M., Schram, D., & S. C. (2002). Moeilijke tekst en moeilijke lezer? Over het lezen van een verhaal op het vmbo. In A. M. Raukema, *Lezen en leesgedrag van adolescenten en jongvolwassenen* (pp. 105-118). Eburon Academic Publishers: Delft.
- Reniers, G., & Lievens, J. (1991). Stereotypen in perspectief: de evolutie van enkele aspecten van het huwelijk bij Turken en Marokkanen in België. *Migrantenstudies*, 28-45.
- Schram, D., & A-M, R. (2006). Lezen in de lengte en lezen in de breedte. *Stichting Lezen*, 225.

- Shadid, W. (2005). Berichtgeving over moslims en de Islam in de Westerse media: Beeldvorming, oorzaken en alternatieve strategieën. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 330-346.
- Siapera, E. (2010). *Cultural Diversit and Global Media: The Mediation of Difference*. Chisester: Wiley-Blackwell.
- Sikkema, M. (2013). De opmars van adolescentenliteratuur: Onderzoek naar adolescentenliteratuur in het literatuuronderwijs Nederlands. *Levende Talen Tijdschrift* (14), 37.
- Stalpers, C. (2005). *Gevormd door leeservaringen. De relatie tussen leesattitude, het lezen van fictie en het voornemen van adolescenten om lid te blijven van de openbare bibliotheek*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Stokmans, M. J. (2007). Leesattitude: de motor achter leesgedrag. *Stichting lezen* 7, 32.
- Stokmans, M., & Aissati, A. (2015). Factors affecting the recreation of a story from a text; A cross-cultural experiment. *Anéla Toegepaste Taalwetenschap 2015*, 3-26.
- Stokmans, M., & Broeder, P. (2009). Het leesgedrag van Turkse, Marokkaanse en Nederlandse leerlingen. *Levende Talen Tijdschrift*, 20-27.
- Van den Brink, G. &. (2004). *Schets van een beschavingsoffensief: Over normen, normaliteit en normalisatie in Nederland. (Vol. 3)*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- van Lenning, A. W. (2011). Minder vanzelfsprekend maar nog steeds gewoon. Sekseverschillen in taakverdeling bij moderne gezinnen. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 4.
- van Vliet, H. (1991). *De schone schijn: een analyse van psychologische processen in de beleving van fictionaliteit en werkelijkheid bij theatrale produkten*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Verboon, B. (2009). Een slimme meid is op haar toekomst voorbereid; meisjes en hun keuze voor het NT-profiel.
- Youngworks. (2010, juli 07). www.youngworks.nl. Opgehaald van <http://www.youngworks.nl/het-gezin-van-de-toekomst/>

Bijlagen

Bijlage A: vragenlijsten tekst A en B

April, 2016

Beste scholier,

Veel volwassenen vinden dat lezen belangrijk is. En dat je dat goed moet kunnen. Ook op school wordt veel aandacht besteed aan het lezen. Maar wat vind jij van lezen? Daarover gaat deze vragenlijst. Bij het invullen van de vragenlijst hoef je alleen aan leesboeken ofwel verhalen te denken, en niet aan studieboeken, boeken over hobby's, tijdschriften of schoolboeken. Het gaat niet om boeken die je voor school moet lezen. Het gaat om wat je **leest in je vrije tijd zoals thrillers, detectives, chicklits, romantische boeken en jeugdboeken.**

We zijn benieuwd naar jouw mening. Probeer de antwoorden zelf in te vullen, zonder met je klasgenoten te overleggen. Geen van de antwoorden is goed of fout. Je krijgt er geen rapportcijfer voor. Het gaat in deze vragenlijst om jouw mening, dus vul gewoon in wat jij vindt! Alle antwoorden worden anoniem verwerkt.

Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 30 minuten. Als er iets is dat je niet helemaal begrijpt, mag je dat vragen aan de persoon die de vragenlijst uitgedeeld heeft.

Bedankt voor je hulp en veel succes met het invullen van de vragenlijst!

Projectbegeleiding:
Dr. A. El Aissati
Universiteit van Utrecht

Uitgevoerd door:

Maaïke Aans
Mayke Jildou Schlatmann

1. **Wat vind je van het lezen van leesboeken in je vrije tijd?**

Je mag voor ieder van de genoemde woordparen aangeven welke je het beste vindt passen bij het lezen van leesboeken in de vrije tijd.

Wat het eerst in je opkomt, geeft je mening vaak het beste weer.

Denk niet te lang na over je antwoord.

Ik vind het lezen van leesboeken in mijn vrije tijd...

Leuk	☐	☐	☐	☐	☐	Niet leuk
Betekenisvol	☐	☐	☐	☐	☐	Zonder betekenis
Interessant	☐	☐	☐	☐	☐	Oninteressant
Niet leerzaam	☐	☐	☐	☐	☐	Leerzaam
Niet opwindend	☐	☐	☐	☐	☐	Opwindend
Niet verrijkend	☐	☐	☐	☐	☐	Verrijkend
Aantrekkelijk	☐	☐	☐	☐	☐	Onaantrekkelijk
Ontspannend	☐	☐	☐	☐	☐	Frustrerend
Vermakelijk	☐	☐	☐	☐	☐	Niet vermakelijk
Verschrikkelijk	☐	☐	☐	☐	☐	Fantastisch
Saai	☐	☐	☐	☐	☐	Boeiend
Mentaal uitdagend	☐	☐	☐	☐	☐	Oppervlakkig

Hoe goed kun je een pittige tekst lezen?

Lees de volgende tekst aandachtig door. Na de tekst mag je vragen beantwoorden over de tekst.

De Vergeten heuvel (Mouloud Mammeri)

De straten zijn leeg, schoner, en kouder nu al die luidruchtige, brutale en vrolijke groepen jongens naar elders zijn vertrokken om geld te verdienen. Niemand wacht meer op de pleintjes op de jonge meisjes, en ze gaan zelf maar het benodigde water halen uit de bron. Vroeger zouden ze zo vaak langs komen dat je zou denken dat ze met lekkende potjes water haalden, zoals Ouali zou zeggen. Ze lopen nu heel langzaam en rustig, en gaan naar de dichtstbijzijnde waterbron, niet meer naar de andere kant van het dorp.

In september moesten de gemobiliseerde jongens veel eerder dan zonsopgang opstaan, zodat ze om 6 uur bij Fort National konden zijn. Hier moesten ze zich verzamelen. Ik had de hele nacht wakker gelegen door de sterke koffie die ik had gedronken. Niets verstoort de rust van een woestijn, behalve heel af en toe het zeldzame hondengeblaf of de te vroeg kraaiende hanen. Ik hoorde bijna meteen het geluid van stappen dat zich vermenigvuldigde. Deuren gingen open, stemmen die harder klonken door de stilte van de nacht, riepen naar elkaar van huis tot huis. Ik had de indruk dat het hele dorp in rep en roer was. Ik keek naar mijn horloge: bijna 1 uur. Het Fort National was op drie uur loop afstand. Er verschenen lichten op alle omringende heuvels. De nacht was bevekt met witte stippen. Na een uurtje zou alles weer in stilte en het donker teruggevallen, alsof alle lichten waren gedoofd, alle deuren en monden waren gesloten, en alle stappen tot stilstand waren gekomen. Niet eens het geluid van flapperende kippenvleugels was dan te horen.

Opeens doorkliefde een droge en lange gil de stilte, alsof er een dier of een persoon van achteren met een mes werd gestoken:

“Mouloud mijn zoon!”

Onmiddellijk volgden er andere angstkreten, alsof ze op een teken hadden gewacht.[...] Uit alle omringende heuvels kwam gejammer dat in Tasga stierf, en hun zwakke tonen toevoegden aan de klaagzang van de vrouwen uit ons dorp[...]. Uit bijna alle deuren kwamen fakkels tevoorschijn, die licht worpen op silhouetten van groepen vrouwen die zichzelf op hun gezichten en armen sloegen. Niemand respecteerde de lokale tradities, en in het midden van de rouw die iedereen trof, liepen uit alle huizen vrouwen die zich ellebogend een weg baanden door de mannenmassa. Het was vertrektijd voor de gemobiliseerden.

-Binnenkort ben jij aan de beurt, zei mijn moeder.

-Nee, moeder. Je weet toch dat studenten een vrijstelling hebben; bovendien, ik zou voor een jaar een training moeten volgen. Tegen die tijd is de oorlog al voorbij.

Ik lieg om mijn moeder te troosten maar ze geloofde mij ook niet. Haar uitleggen dat er iemand overtuigd was van het nut van deze oorlog, was een tijdverspilling.

Een paar maanden later, medio november, ontvingen we een vuilwit enveloppe. We waren allemaal in hetzelfde bataljon ingeschreven, in Miliana, waar we op de 18e van deze maand moesten zijn. We besloten om niets te zeggen tot de avond van de 17^e.

Echter, in de avond van de 16e werd het toch nog bekend, doordat Moh, die veel moeite had gedaan om bij ons in te schrijven, en niet in Bouaddou, zijn geboorte plaats, zijn brief aan Akli had laten lezen. De laatste nacht die we in Tasga doorbrachten was triest. In de ochtend van de 18e, zag Tasga ons vertrekken, in dezelfde rouw en rumoer als in september.

We hebben elkaar beloofd om voor een heel jaar niks te doen na afloop van de dienst. We hebben de kans niet gehad om onze opgedane kennis van het trainingskamp in de praktijk te brengen, maar we hebben wel geleerd dat diploma's waardeloos zijn. We zijn dus niet teruggegaan naar onze studies, en Meddour, die leraar was, had besloten niet terug te gaan naar zijn werk. We hebben nu duidelijke doelen: genoeg slapen zonder onderbreking van de bugel, lopen zonder angst dat we de officier

zouden tegenkomen wanneer we stiekem van onze post zijn weggegaan, genoeg eten, en lekker tegen de muur hangen.

2. Wat vond je van deze tekst?

Je mag voor ieder van de genoemde woordparen aangeven welke je het beste vindt passen bij de tekst. Wat het eerst in je opkomt, geeft je mening vaak het beste weer.

plezierig	☐	☐	☐	☐	☐	vervelend
boeiend	☐	☐	☐	☐	☐	saai
interessant	☐	☐	☐	☐	☐	niet interessant
kostte mij veel tijd	☐	☐	☐	☐	☐	kostte mij weinig tijd
kostte mij veel moeite	☐	☐	☐	☐	☐	kostte mij weinig moeite
leuk	☐	☐	☐	☐	☐	niet leuk
aantrekkelijk	☐	☐	☐	☐	☐	onaantrekkelijk
moeilijk	☐	☐	☐	☐	☐	makkelijk
niet leerzaam	☐	☐	☐	☐	☐	leerzaam
goed	☐	☐	☐	☐	☐	slecht
waardevol	☐	☐	☐	☐	☐	waardeloos
aangenaam	☐	☐	☐	☐	☐	onaangenaam
verschrikkelijk	☐	☐	☐	☐	☐	fantastisch
lastig	☐	☐	☐	☐	☐	niet lastig

Vertrouwdheid met literatuur.

Bovenstaande tekst is een stuk uit de literaire roman “De vergeten heuvel” Mouloud Mammeri.
Hoe vertrouwd ben je met het lezen van literatuur?

4. Voor school moet je waarschijnlijk literatuur lezen (voor de boekenlijst).

Hoe vaak lees je literatuur voor school?

- bijna elke dag
- met tussenpozen van een paar dagen
- met tussenpozen van een week
- met tussenpozen van een maand
- met tussenpozen van een paar maanden
- met tussenpozen van een half jaar of meer

5. Wanneer heb je voor het laatst een literaire roman uitgelezen (voor school)?

- 1 week of korter geleden
- 2 à 3 weken geleden
- ongeveer 1 maand geleden
- ongeveer 2 à 3 maanden geleden
- ongeveer 4 à 6 maanden geleden
- langer dan een half jaar geleden

6. Hoe vaak lees je literatuur in je vrije tijd?

(Het gaat niet om literaire romans die je voor school moet lezen)

- bijna elke dag
- met tussenpozen van een paar dagen
- met tussenpozen van een week
- met tussenpozen van een maand
- met tussenpozen van een paar maanden
- met tussenpozen van een half jaar of meer

7. Op school wordt tijdens de lessen aandacht gegeven aan literatuur. Op welke manier gebeurt dat in jouw lessen? (je mag meerdere antwoorden aankruisen)

- Stillezen van literatuur in de klas
- De docent leest literatuur voor
- De docent geeft uitleg over de betekenis van de tekst
- De klas discussieert over de betekenis van de tekst (maatschappelijke en of voor jezelf)
- De docent vertelt over de schrijver (biografie)
- De docent geeft uitleg over de literaire stroming
- De docent geeft uitleg over de schijfstijl van de schrijver (stilistiek)
- De docent geeft uitleg over de verhaalstructuur (verteltheorie, narratologie)
- De klas discussieert over de schijfstijl en verhaalstructuur
- Anders, namelijk.....

8. Kende je Mouloud Mammeri, de schrijver van 'De vergeten heuvel'?

- Nooit eerder van gehoord
- Zijn werk is behandeld in de les
- De docent heeft verteld over zijn boeken
- We hebben een boek van hem besproken in de les
- Ik heb iets van hem gelezen, namelijk.....
- Op een andere manier, namelijk.....

Het thema van de tekst is oorlog. Het verhaal speelt zich af in de Tweede Wereldoorlog.

9. Hoe vertrouwd ben jij met gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog? (je mag meerdere hokjes aankruisen).

- Nooit eerder van gehoord
- De Tweede Wereldoorlog is bij geschiedenis behandeld
- Boeken over de Tweede Wereldoorlog zijn bij de lessen Nederlands behandeld
- We hebben thuis informatieve boeken over de Tweede Wereldoorlog
- We hebben thuis leesboeken over de Tweede Wereldoorlog
- In mijn omgeving vertelt men verhalen over de Tweede Wereldoorlog
- Ik heb informatieve boeken over de Tweede Wereldoorlog gelezen
- Ik heb leesboeken over de Tweede Wereldoorlog gelezen
- Op een andere manier, namelijk.....

10. Hoe vertrouwd ben je met het thema 'een doodbloedend dorp in oorlogstijd' (je mag meerdere hokjes aankruisen).

- Nooit eerder van gehoord
- Een doodbloedend dorp in oorlogstijd is bij geschiedenis behandeld
- Boeken over Een doodbloedend dorp in oorlogstijd zijn bij de lessen Nederlands behandeld
- We hebben thuis informatieve boeken over een doodbloedend dorp in oorlogstijd
- We hebben thuis leesboeken over een doodbloedend dorp in oorlogstijd
- In mijn omgeving vertelt men verhalen over een doodbloedend dorp in oorlogstijd
- Ik heb informatieve boeken over een doodbloedend dorp in oorlogstijd gelezen
- Ik heb leesboeken over een doodbloedend dorp in oorlogstijd gelezen
- Op een andere manier, namelijk.....

11. Deze vraag gaat in op hoe je denkt over het uitvoeren van taken en hoe moeilijk je lezen vindt.

Geef voor iedere uitspraken aan in hoeverre je het er mee eens of oneens bent. Dit doe je door het antwoord aan te kruisen die het beste jouw mening over de uitspraak weergeeft.

	helemaal mee oneens	mee oneens	niet mee eens, maar ook niet mee oneens	mee eens	helemaal mee eens
Ik vind ingewikkelde problemen leuker dan eenvoudige problemen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb graag de verantwoordelijkheid over situaties die veel denkwerk vereisen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik doe liever iets waarbij ik weinig hoef na te denken, dan iets waar ik veel moet nadenken.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het prettig om lang en diep na te denken.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik hou van taken die, nadat ik ze eenmaal onder de knie heb, weinig denkwerk vereisen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik hou van taken waarbij ik nieuwe oplossingen moet vinden voor problemen.	☐	☐	☐	☐	☐
Het leren van nieuwe denkstrategieën vind ik niet spannend.	☐	☐	☐	☐	☐
Boeken die ik voor school moet lezen zijn soms moeilijk.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind dat er veel moeilijke woorden staan in boeken die ik voor school moet lezen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind dat er lange zinnen staan in boeken die ik voor school moet lezen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kost mij veel moeite om de tekst uit mijn schoolboeken te begrijpen.	☐	☐	☐	☐	☐
Soms moet ik een tekst uit een schoolboek twee maal lezen voordat ik begrijp wat er bedoeld wordt.	☐	☐	☐	☐	☐

Hoe goed ben je in lezen?

12. Hoe goed ben je in lezen in vergelijking met je klasgenoten?

- De beste van mijn klas
- Eén van de beteren van mijn klas
- Beter dan gemiddeld in mijn klas
- Gemiddeld
- Slechter dan gemiddeld in mijn klas
- Eén van de slechtste van mijn klas
- De slechtste van mijn klas

13. Je mag je vaardigheid in lezen ook een rapportcijfer geven.

Ik geef mezelf het volgende cijfer voor lezen.....

Hoe vaak lees je leesboeken in je vrije tijd?

14. Hoe vaak lees je in een leesboek?

(Het gaat niet om boeken die je voor school moet lezen)

- bijna elke dag
- met tussenpozen van een paar dagen
- met tussenpozen van een week
- met tussenpozen van een maand
- met tussenpozen van een paar maanden
- met tussenpozen van een half jaar of meer

15. Wanneer heb je voor het laatst een leesboek uitgelezen (geen boeken voor school)?

- 1 week of korter geleden
- 2 à 3 weken geleden
- ongeveer 1 maand geleden
- ongeveer 2 à 3 maanden geleden
- ongeveer 4 à 6 maanden geleden
- langer dan een half jaar geleden

16. Hoeveel leesboeken lees je in je vrije tijd?

- 1 of meerdere boeken per week
- 1 boek per 2 à 3 weken
- 1 boek per maand
- 1 boek per 2 à 3 maanden
- 1 boek per 4 à 6 maanden
- minder dan 1 boek per half jaar

17. Hoeveel tijd heb je vorige week besteed aan het lezen van leesboeken?

- Ik heb **geen tijd** besteed aan het lezen van leesboeken
- een half uur of korter
- een half uur tot een uur
- een uur tot anderhalf uur
- anderhalf uur tot drie uur
- drie uur tot vijf uur
- meer dan vijf uur

18. Deze vraag gaat in op hoe je denkt over de taakverdeling tussen mannen en vrouwen.

Geef voor iedere uitspraken aan in hoeverre je het er mee eens of oneens bent. Dit doe je door het antwoord aan te kruisen die het beste jouw mening over de uitspraak weergeeft.

	helemaal mee oneens	mee oneens	niet mee eens, maar ook niet mee oneens	mee eens	helemaal mee eens
Ik vind dat een vrouw in plaats van een man het merendeel van het huishouden moet doen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind dat de man in plaats van de vrouw kostwinnaar van het gezin moet zijn	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het prettiger als mijn moeder thuis is als ik uit school kom, dan mijn vader.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk dat mannen en vrouwen evenveel salaris verdienen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk dat vrouwen beter voor het gezin kunnen zorgen dan mannen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk dat er evenveel werkende vrouwen zijn als mannen..	☐	☐	☐	☐	☐
Ik verwacht later evenveel te verdienen als mijn man/vrouw.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik verwacht later evenveel te doen in het huishouden als mijn man/vrouw.	☐	☐	☐	☐	☐

19. Hoe zou jouw ideale baan eruitzien later? Als je nu een ideale baan zou kunnen kiezen voor in de toekomst, hoe belangrijk zou het dan voor jou zijn om:

Hierbij staan de cijfers voor:

- 1 = het allerbelangrijkste
- 2 = zeer belangrijk
- 3 = gemiddeld belangrijk
- 4 = niet zo belangrijk
- 5 = vrijwel onbelangrijk

Te werken met mensen die goed kunnen samenwerken.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Een kans hebben om hogerop te komen.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

20. In hoeverre ben je het eens of niet eens met de volgende uitspraken?

Hierbij staan de cijfers voor:

1 = zeer eens

2 = eens

3 = niet eens/niet oneens

4 = oneens

5 = zeer oneens

De meeste mensen kan je vertrouwen.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Als mensen mislukken in het leven, is dat vaak hun eigen schuld.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

De volgende vragen gaan over jouw ervaringen met cultuurgebonden verhalen.

21. Las je vroeger vaak uit boeken die overeenkomen met de culturele achtergrond van een of beide ouders of uit boeken over die zich afspelen in de cultuur van je ouders?

- Ja, bijna elke dag/avond
- Ja, met tussenpozen van een paar dagen
- Ja, met tussenpozen van een week
- Soms, met tussenpozen van een maand
- Soms, met tussenpozen van een paar maanden
- Niet vaak, met tussenpozen van een half jaar of meer
- Zelden, met een tussenpozen van een jaar
- Nooit

22. Werd je vroeger vaak uit boeken die overeenkomen met de culturele achtergrond van je ouders of uit boeken over die zich afspelen in de cultuur van je ouders voorgelezen?

- Ja, bijna elke dag/avond
- Ja, met tussenpozen van een paar dagen
- Ja, met tussenpozen van een week
- Soms, met tussenpozen van een maand
- Soms, met tussenpozen van een paar maanden
- Niet vaak, met tussenpozen van een half jaar of meer
- Zelden, met een tussenpozen van een jaar
- Nooit

23. Hoe vaak lees je (nu of vroeger) samen met een van je ouders een verhaal uit de oorspronkelijke cultuur van deze ouder?

- bijna elke dag/avond
- met tussenpozen van een paar dagen
- met tussenpozen van een week
- met tussenpozen van een maand
- met tussenpozen van een paar maanden
- met tussenpozen van een half jaar of meer

24. Hoe vaak vertelde een van je ouders je een verhaal uit hun cultuur?

- bijna elke dag/avond
- met tussenpozen van een paar dagen
- met tussenpozen van een week
- met tussenpozen van een maand
- met tussenpozen van een paar maanden
- met tussenpozen van een half jaar of meer

Jouw gegevens

25. Ik volg een opleiding aan...

- VMBO basis
- VMBO – kader
- VMBO – gl
- VMBO – TL
- HAVO
- HAVO/VWO
- VWO
- VWO/Gymnasium
- Gymnasium
- anders, namelijk.....

26. Mijn leeftijd is _____ jaar

27. Ik ben een   a. jongen   b. meisje

28. Ik ben geboren in   c. Nederland   d. Elders namelijk.....

29. Mijn vader is geboren in   e. Nederland   f. Elders namelijk.....

30. Mijn moeder is geboren in   g. Nederland   h. Elders namelijk.....

31. Als ik kijk naar de taal die ik spreek, de feesten die we met de familie vieren, en hoe we thuis met elkaar omgaan, dan voel ik mij....(je mag meer dan een hokje aankruisen)

- een Ghanees
- een Kroaat
- een Nederlander
- een Indonesiër
- een Vietnamees
- Een Marokkaan
- Een Turk
- Een Surinamer
- een .....

**32. In Nederland woont een groot aantal verschillende bevolkingsgroepen.
Tot welke bevolkingsgroep reken jij jezelf?**

Ik ben .....

33. Het kan zijn dat bij jou thuis in plaats van of naast het Nederlands nog andere talen worden gebruikt. Als dat zo is, welke taal/talen zijn dat dan?

Bij mij thuis gebruiken we ook (a) ..... (b) ..... (c) .....

34. Het kan zijn dat jij ook in andere talen dan het Nederlands boeken leest.

Als dat zo is, in welke taal/talen zijn die boeken dan geschreven?

Ik lees ook wel eens boeken in (a) ..... (b) ..... (c) .....

Dit was de laatste vraag van de vragenlijst. Vriendelijk bedankt voor je medewerking.

Tekst B:

We gaan naar het front (uit “Van avondschemering tot ochtendgloren” door N. Kravtsova)

We gaan door de lege straten van Moskou naar het Kazan station. Het is een grijze morgen in Oktober. Stekelige sneeuwvlokken vliegen in het gezicht. De plassen op het trottoir zijn bevroren door de lichte vorst. De winter van 1941 is vroeg ingevallen.

We marcheren in colonne. Het ijzeren beslag van onze laarzen roffelt op de bestrating. We proberen zij aan zij van elkaar te blijven. Er zijn veel vrouwen in grote en lange overjassen en canvas laarzen. Het gamel aan de rugzak rammelt bij iedere stap. Ieder van ons heeft een leeg holster, veldfles en wat toevallige spullen aan de riem, dat om een bepaalde rede onderdeel uitmaakt van de “uitrusting”.

Het is glibberig. Omdat we niet gewend zijn aan de laarzen vallen sommige van ons regelmatig op de grond, wat vergezeld gaat met een ingehouden gelach van de burens.

Het Moskou in oorlogstijd zwaait ons uit. De lopen van het luchtafweergeschut steken boven de parken uit. De huizen met geschilderde muren staan waakzaam alsof ze angstvallig luisteren naar het oorlogsgerommel in de verte. Er staan grijze wegen en groene bomen op de muren. De ramen zijn kruislings met kranten beplakt. En de huizen lijken blind.

De oorlog is dichtbij. Erg dichtbij Moskou. We weten dat. De trams staan levenloos, ze zijn verlaten, niemand heeft ze nodig. De metro werkt niet. Mensen schuilen voor de bombardementen op de stations en in de tunnels. Het zijn harde en zorgelijke dagen als mensen met angst en beven wachten op het nieuws.

Maar wij zijn niet somber. Omdat we reeds soldaten zijn: we dragen nieuwe militaire uniformen met krakende leren riemen. Nu hoeven we niet meer samen te drommen in het militaire administratie- en aanmeldingskantoor om te vragen of ze ons naar het oorlogsgebied willen sturen. Alles is nu voorbij, de doorlichtingscommissie, de medische commissie en de lawaaierige weken in de Zhukovsky Academie waar het verzamelpunt was. Meisjes uit verschillende steden, piloten en mecaniciens kwamen daar. Op deze plek leerden we het ABC van de militaire Dienst, en ondervonden we de kern van ondergeschiktheid

Alles is voorbij. We gaan naar het front.

Hoewel, we gaan niet rechtstreeks naar het front. We moeten eerste een vliegtraining volgen. We moeten zes maanden in Engels, een stad aan de Wolga, verblijven. Toen Maria Raskova, onze commandant, ons daarover informeerde waren velen totaal verrast: een volle zes maanden! Maar natuurlijk was iedereen blij: het betekende dat de beslissing dat we naar het front gingen definitief was. Alleen een ding maakte ons zorgen: we vertrokken uit Moskou op de moeilijkste tijd voor deze stad, we vertrokken naar het oosten, naar het thuisfront.

... Het ijzeren beslag van onze laarzen roffelt op de stenen. We lopen door een ontwakende stad, zingen liedjes. Het moet, voor een buitenstaander, grappig zijn om ons zo te zien: kleine meisjes in erg lange overjassen. Maar er staat geen glimlach op de gezichten van de voorbijgangers. Oude vrouwen komen naar de rand van het trottoir, staan rustig en volgen ons met hun treurige ogen.

Bij het station laden we verwarmde goederenwagens met matrassen, proviand en tassen. De gevechtseenheid vertrekt pas in de avond. We gaan naar Engels. We gaan traag. De eerste flitsen van explosies verschijnen aan de donkere hemel. Er weerklinkt een luchtaanvalsalarm in de stad. De treinen en bedrijven toeteren. Het afweergeschut buldert. De deuren van de treincoupees zijn open. Er is een liedje:

Vaarwel, vaarwel

Mijn geliefde Moskou

Ik vertrek om met de vijand te vechten.

We kijken naar de skyline van Moskou. Vele van ons voor de laatste keer.

